

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

[Sköldebrand] ; efter den svenske Original, i
Udtog ved Niels Christian Øst.

Titel | Title:

Herman von Unna, et Skuespil i fem Acter

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kjøbenhavn : trykt paa Udgiverens Forlag, hos

P. H. Höecke, 1800

Fysiske størrelse | Physical extent:

44 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommersielle formål, uden at bede om tilladelse.
Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Ost s
Herman
von Unna

~~192 235~~

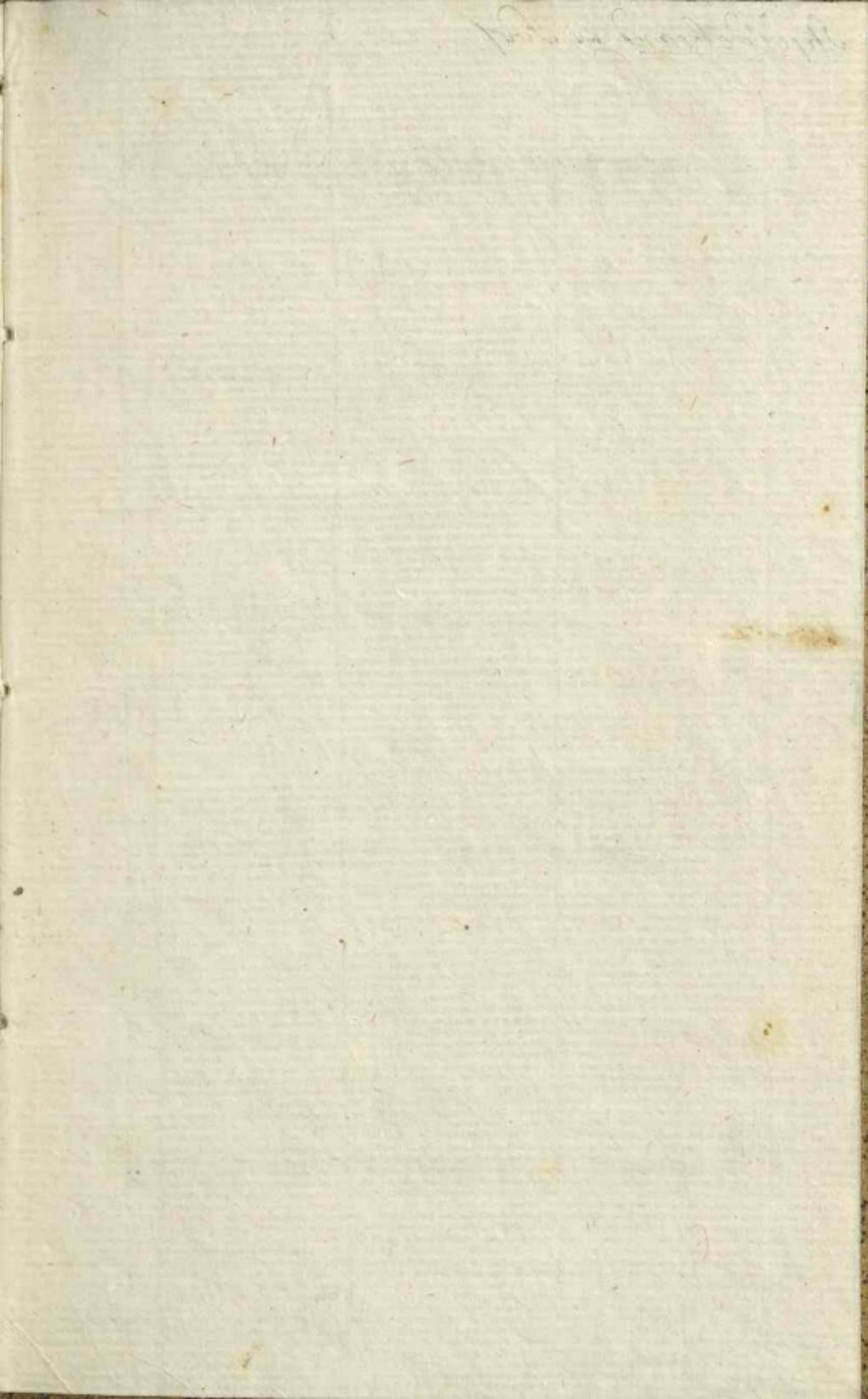
55-288-8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022839668

Skjolddebrand og Sørf

Herman von U n n a,

et

Skuespil i fem Acter,

efter

den svenske Original, i Udtog

ved

Litteratus Niels Christian Øst.

Kjøbenhavn, 1800.

Trykt paa Udgiverens Forlag, hos P. H. Høeghe.

DRILL AND DRILL

19

DRILL AND DRILL

1931

DRILL AND DRILL

623

DRILL AND DRILL

DRILL AND DRILL

DRILL AND DRILL

... med enden af en stor mængde
... til en af de største og mest kendte
... og dermed også til en af de vigtigste
... om hvilken nu skal tale.

Henvnet til Skuespillet Herman von Unna,
eller rettere sagt Personerne deri, og Hovedtrækene
til deres Charakterer, findes i en tysk Roman af
samme Navn.

Historien lærer os, at Wenceslaus [i No-
manen kaldet Wenzel], romersk Kejser, og høvmodig
Konge, var ligesaa usikkert til at regjere, som han
var velystig og grum. Hans Undersættelse bragtes
derved ofte til Fortvivlelse, og i et Oprør toge de
ham til Fange, hvorfra han reddede sig med Flugs-
ten, som han efter fik baade Anledning, og Lejlighed
til at gjenstage. Hans Gemalinde fremforde engang
Folkets Klager, men uden Nytte, og faldt derefter i
en dyb Melankoli. I Prag hvor han residerede,
hengav han sig til udsvævende Forlystelser, og bekym-
rede sig ikke lidet om sine Landes Bestyrelse. Da

nu dertil rejste sig Venighed mellem ham og Paven, blev han i Aaret 1400, af Churfyrsterne affat fra Regjeringen.

I Skuespillet forestilles han mere svag end grum, undtagen i Slutningen af Stykket, da han drives dertil ved hæftige Sindslidelse, som Prinsessen af Ratibor veed at opvakte og nytte til hendes Hensigters Fremme.

Evende i Romanen forskellige Personer, nemlig Prinsessen af Ratibor og Susanne af Baden udgør i Skuespillet kun En, da den sidst nævntes Egenkaber ere deri forenede med den først nævntes, ej alene fordi at denne Contrast ophojer Kejserindens, Hermans og Ida's Dyder, men ogsaa for at anledige Prinsesse Ratibors Motiver til Had og Havn mod dem, hvorev Tilsdragelserne fremstodes i deres Lob, og Catastrophen børedes.

Hermans Charakter er beholdt, men hans Kjærlighed til Ida undtagen, er det øvrige fra Skuespildigerens Haand. Kvinden Frihed, Stykkets Forfatter ikke troer kan trænge til noget Forsvar, ej

heller Kejserindens Kjærlighed til Herman,
hvorum intet findes i Romanen.

Den hemlige Ret, som forestilles i sjeude
Act, udbredte i det 14de og 15de Aarhundrede en
stum Horskrækkelse over hele Tyskland. Flere myre
tytte Forsfattere have samlet Anecdoter derom, og et
tyrk Sørgespil af samme Navn giver oplysende Un-
derretning om denne Orden, som i de mere oplyste
Tider ikke kunde have Bestand. Det lille Skrivt,
der tilføjes dette Udgang, skal Udgiveren af disse Bla-
de, meddele sammes Læsere, de bedste Esterretninger,
som man har om bemeldte hemlige Ret.

Forsfatteren ansører Grækerne, og Racine til
Exempel, for dem som det maatte synes usædvanligt,
at finde Sang, Chorer og Dans i et Skuespil som
Herman von Una, men troer det overslodigt at sige
meer, efter at have ansørt, at Musiken dertil er af
samme Meister, som componerede Choren i den sve-
nske Oversættelse af Athalia.

At Stykkets Forsfatter, som ikke har navngivet
sig paa Originalens Titel, er Oberste Skjoldes-
brand, vil Udgiveren endnu tilføje,

Personerne.

Wenceslaus, romersk Kejser.
 Sophie, hans Gemalinde.
 Herman von Unna.
 Kunzman von Hertingshausen.
 Prindsessen af Ratibor, Overhofmeesterinde.
 Ida.
 Münster, hendes Pleiefader.
 Greven af Unna, Hermans Gaerbroder, Præsident
     i den hemlige Net.
 Greven af Würtemberg, Medlem af samme Net.
 Den hemlige Nets Medlemmer, Vagt, og Be-
     tjentere.
 Ida's Anklager, for den hemlige Net.
 Kunzman's Besledere i den hemlige Net.
 En Page.
 Hoffolk og Fruentimmer.
 Præster og Munke.
 Officerer.
 Soldater.
 Folket.

[Handlingen foregaer i Prag.]

Udtog af Herman von Unna,

et

Skuespil i fem Acter.

Første Act.

Skuepladsen forestiller en stor Sal i gothisk Smag, tjenende Kejserinden til Audience-Gemak. Paa Tilskuerenes højre Side ere tvende Gæder under en prægtig Himmel, paa venstre Side er Kejserindens Værelse, og i Midten er Udgangen. Kejserinden beklager sin ulykkelige Skæbne, for Prindsessen af Ratibor, beklager sig over at være Fussket i Hendes kjæreste Ønsker, hun er nær ved at gjøre Prindsessen til sin Fortrolige, men standser i det samme, og bryder hende at hente de Prydelse, som Kejserinden skal isøres, for højtideligen at modtage Lykonsfusliger i Anledning af hendes Fødselsdag, paa hvilken Styk-

Kets Handling foregaer. Da Kejserinden er alene kan hun ikke skjule for sig selv, hendes Kjærlighed til Herman von Unna, hvilken hun søger at overvinde. Efter at være isort de hentede Prydelsær, anmeldes Herman von Unna, i et Etende fra Kejseren, som lader forespørge, om Kejserinden er beredt til at modtage Lykonskningerne i Anledning af hendes Fødselsdag. Prinsessen af Ratibor gaaer bort med de opvartende Gruentimmer, men sees undertiden at lure paa Samtalen mellem Kejserinden og Herman. Han beder hende, hvis Dyder Folket beundrer, at hun vil gjøre sig Uimage for at vinde hendes Gemals Fortrolighed, at vække ham af den Dvale, hvori han er sunken, og som vil styrke ham i Ulykke; da de fortvivlede Borgere kun vente en Ansører for at udstryde i Fortvivelse mod ham. Kejserinden anmoder Herman om, at han vil bede Kejseren, at udsætte Højtidelighederne noget, da hun endnu ikke kan vise sig offentlig. Herman gaaer. Kejserinden gaaer ogsaa, meget vort over Hermans Tale. Gruentimmerne folge, undtagen Prinsessen af Ratibor, der nu er alene, og udtryder i Bredt over Herman, som hun elster, uden Gjenkjærlighed; hun

truer med at hævne sig, og ytrer sin Mistanke om at Kejserinden maa skee elsker Herman. Kejseren kommer tilligemed Herman, Kunzman, og flere Hofsfolk; den forstnævnte taler fortroligt med Prinsessen, som han underretter om at det er nødvendigt, at Kejserinden maa vise sig for Folket, der elsker hende saa højt, og som efter hans Sigende, misunder ham til vets Glæder. Kejserinden, som kommer, søger ved en tvungen Munterhed at dolge sin Bedrøvelse, over hvilken Kejseren harmer sig. Han tager Kejserinden ved Haanden og leder hende op paa Tronen. Høf-folkene og Bagten omgiver den. Dørren i Baggrunden aabnes af Herman, som efter Kejserens Besæfning har bekendtgjort at Kejserinden nu vilde modtage Lykonestningerne. Under en Marsche indkommer Folk af alle Stander, de gaae forbi Tronen, hilse Kejserinden og Kejseren. Naar Marschen er endt begynder Dansen, og følgende Chor. *)

*) Udgiveren har i dette Udtog ikke villet udelade den poetiske Deel af Skuespillet, da han troede at samme ej ville være uinteressant for en Deel læsere. At den meddeles ordret efter Originalen stær af mere end een Versag. Q.

Himlen paa denna ljusva dag
 Att jordens sukar gaf Sophia,
 Och flydda glædjen kom tilbaka,
 Åt sjunga dygdernes berom.
 Åt maa hon hels den föllhet njuta,
 Som hennes aasyn til oss för!
 Maa alla sorgemoln forsvinna
 Fraan hvarje dag, hon lysa ser!

Hoffolkenes Dands afbrydes af den bohemiske Dands.
 En Deel af Folket blander sig deri med Piber
 og Tambours de Basque. Dette afbrydes ved
 en Hyrdemusik, under hvilken en Deel Hyrdinder
 indtræde ansorte af Ida. De bære Blomsterkrone, og
 Ida har en Blomsterkurv i Haanden hvori lig-
 ger forskellige Slags Ar og Blomster. Herman
 bliver bestyrket ved Ida's Ankomst, og fæster uaf-
 brudt Hjælene paa hende.

Ida, soner,

Du hvars blickar glædjen tænda;
 I en modfæld oskuds skot!
 Se hvad kælek hos oss brinner:
 Glæds, ty du fortjenar den.

Paa den dag, som sett dig sedas,
 Herstær nejet i vaar bygd.
 Vaald och grymhets fly fraan jorden,
 Sedan dygden krona bær.

Chor.

Paa den dag ic.

Ida.

Dessa ox fraan aakersfæsten,
 Dessa blomster, ængens prækt,
 Fuktade af glædzens taarar
 Bjudas dig af oskuld's hand.

Paa den dag, som sett dig sedas,

Herstær nejet i vaar bygd.

Vaald og grymhets fly fraan jorden,

Sedan dygden krona bær.

Choret gjentager atter de fire sidste Linier, medens
 Ida og Hyrdinderne nedlägge Blomsterkrandsene for
 Kejserindens Fodder. Kejseren, som midlertid har
 talt med Een og Anden af Folket, staer nu i fors-
 trolig Samtale med Prindsessen af Matibor. Kej-
 serinden, som bliver inderlig rørt over Ida's Sang,
 og lader sig fortælle hvø hun er, tager et Smykke

og vil forcere det til Ida; men Prinsessen haster hen til Kejserinden og icrettesetter hende for at hun vil bortfænke Kronens Juveler; Sophie svarer, at da man gav hende dem, skulde man have underrettet hende om at de ikke varer hendes egne, hun vil dertil give en Ring til Ida, som heller valger at have en Lok af Kejserindens Haar, til Grindning om hendes Maade. Kejserinden lader en Haarlok afslippe og giver samme til Ida. Prinsesse Matibor, som altid har samtalt med Kejseren, bliver dette vært, kommer hastig frem med Sophie, som hun tilkjenegiver sin Forundring og Vrede, over hvad hun seer og hører, og bebrejder Kejserinden at hun forglemmer, hvem hun er, ved saaledes at nedlade sig til en ringe Borgerdatter. Efter den Dands, som følger herpaa, og under hvilken Kejseren har tale med Prinsesse Matibor, staaer han Herman von Una til Ridder. En af Høfolkene frembrætter Kjæden, som Kejseren paa hænger Herman, og derefter forestiller ham for Kejserinden. En Herold, fulgt af Riddere og Riddersvende, med Bannere og Lantser komme, Herolden sørkynder et Turnerspil og kalde Ridderne til Særlid, Kejserinden til Væe. Marsche.

Folket gaaer bort. Derefter en Deel af Høfset. Kejseren vil føre Kjærestinden ved Haanden, hen at see Tourneringen, men hun bliver syg og besvimer i hans Arme. Hun ledes til hendes Værelse. Musiken sagtes lidt efter lidt.

A n d e n A c t.

Kejserens Audiencegemak. Herman ytter sine Høfsetter at fortjene og erholde Zda's Kjærlighed. Kunzman som kommer søger at skjule sin Fortrydelse over at Herman er ham foretrukken til Ridder, denne som troer Kunzman er hans redelige Ven, aabenbarer for ham at han har i Sinde at forlade Høfset og øre Ridderdaad. Han udgyder sin Kjærlighed mod Prindsessen af Matiber, sordi det er hende som styrer Kejseren i Ulykke, til Slutning advarer han Kunzman om at vakte sig for denne Lastefulde. Kunzman takler Herman for hans gode Maad, men leir ved sig selv i det han gaaer bort. Prindsessen af Matiber kommer og advarer Herman om at han er nær ved sic Falh, at ikke hun kan redde ham, om

hun vil, at det er hende som har forskaffet ham
 Kejserens Undest, ja endog den vuglig erholtie Mid-
 derrærdighed, Herman, siger i Vrede i det han
 gaaer, at Verden skal enten glemme hvem der
 gjorde ham til Ridder, eller han vil doe, som den
 meest vanerede af alle Mennesker. Prindsessen truer
 ham med, at Død og Vanere sværer over hans
 Høje, hvorpaa han svarer, at han trods Døden og
 kan ikke vaneres. Prindsesse Matibor, som er alene
 udgyder sin Fortvivelse over at Herman forsøger
 hendes Kjærlighed, hun truer med at havne sig paa
 ham, og paa hans Elsfede. Hun kalder paa en Bes-
 tgent, som hun besaler strax at hente Kunzman,
 hvilken hun vil bruge som Nedskab til Udøvelsen af
 hendes Hævngærtighed. Kunzman kommer, og er-
 klarer at han er villig til at lyde hendes Besalin-
 ger. Hun byder ham, under Venstabs Moske at
 udforske Herman. Kunzman fortæller Prindsessen, at
 Herman vil forlade Høfset og søge Eventyr, at han
 offsyner Prindsessen, at han elsker Kejserinden, og ons-
 ker at vinde Kejserens Fortrolighed. Prindsessen
 beder Kunzman at udforske Herman end mere, for
 det ved bedre at kunde sytte ham; ligeledes byder

hun ham, at han skal sege at blive indlemmet i den
 hemlige Ret, som dommer i den Almægtiges Navn.
 Kunzman lover at gjøre alt, for at svigte Herman,
 hvilken han hader. Kejseren, som kommer, er meget
 urolig over Sophie's Sygdom, og frygter for de
 farlige Folger, hendes Død kunde have, formes
 delst Folkets ubegrændede Kjærlighed til hende, og
 Uvillie mod ham, hvorför han byder, at alt hvad
 Kejserinden forlanger, skal usortøvet skee, under
 Straf af hans højeste Unoade. Forinden Prinsessen
 gaaer, fortæller hun Kejseren, at Folkets Misneje er
 ganste alvorlig, hvorsor Herman von Unno, maastee
 snart funde saae Anledning til, hjemme at øve den
 Ridderdaad, han vil rejse for at soge, hvorsor hun
 raader Kejseren til, at tage Hernitans Lovte om at
 blive. Kejseren befaler Kunzman at hente Herman.
 Kejseren, som er alene, kan ikke skjule for sig selv
 den Virkning, Sophie's Sygdom har gjort paa
 ham, og at hans Kjærlighed til hans Plageaand,
 Prinsessen af Ratibor, aftager i samme Grad, som
 hans Godhed for Sophie, forøges. Herman kom-
 mer, og Kejseren byder Kunzman at gaae bort, han
 adlyder med synlig Harme. Kejseren bebrejder Hers-

man, at han vil rejse paa en Dild, da hans Hjælp kunde være nødvendig. Han svarer, at da hans Maad aldrig ere blevne fulgte, og hans Arm er for svag til længer, end et Øjeblik at afvende Faren, saa vil han andbensteds i Verden, see at gjøre sig forsigtent til den Verdighed, som Kejserens Maade har skjænket ham; paa hans Spørgzmaal, hvo der har forvooldt hans Forsæt, erfarer han, at det er Prindsessen af Ratibor, han seer nu Kunzmanns Falshed, og beder end mere om Tilladelse til at rejse. Herman forsikrer, at dersom han havde hundrede Liv, og ved at opføre dem kunde redde Kejseren, da vilde han det; men siger tillige, at da ingen uden Kejseren selv kan gjøre det, saa udbeder han, at Kejseren vil lække paa Hjertet, nogle Sandheder til hans eget Bedste, og ansee denne Trimodighed, som et Besvils paa hans Taknemlighed. Herman forestiller Kejseren, at han er nær ved at miste Krone og Rige, at Oprørssahnen allerede vejer paa adskillige Stæder. Alt er i Afmagt, som skulle modsættes de overhængende Farer, de saa som ere Kejseren troe, have intet at stole paa uden Lykken, som har forladt ham. At Martsagen til disse Ulykker, er den Dyale.

hvori Kesseren har lader sig dytte ved Prindsessen af Matibor, og hvorved Ondskab og Egennytte har faaet Frihed til at undertrykke Folket. Med Grumhed og Uridenhed har Prindsessen fort Spiret, sjælvens de har Sandheden vovet at tale, da hun snart har henvet sig paa dens Rost. Alt hvad der kunde frelse Kesseren har hun tilintegjort. Men den første Besyndelse, der med Myte kan gjøres til Kesseren's Bedning, er Prindsessens Forviitung fra Høfset. Kesseren beder Herman ikke at rejse, han vil oversveje hvad han har sagt. Kesseren befaler at Høfset og Præsteskabet skal samles, for at gaae til Templee og der gjøre Forbonner om Kesserindens Bedring. Han beslutter at lade sig lede af Sandhed og Netskaffenhed. Paa hans Spørgsmaal, hvorledes Kesserinden nu befinder sig? svarer Prinsesse Matibor, at hun vel maa være bedre, siden hun atter har faaet et af sine sædvanlige Indfald. Med Brede spørger Kesseren, hvad hendes Villie er? om den er efterkommet? og da han erfarer, at Kesserinden forlanger at have Ida til Opvartning, byder han at hun strax skal hentes. Prindsessen forbausest over Kesserens

Forandring, hua siger, at da hun selv har giveet
 Herman Lejlighed til at styre hende, er der nu ikke
 et Djeblit at miste, at Herman er i hendes Snare,
 og naar han mindst venter det, er hun færdig til An-
 fald, og da skal det første Slag blive ham Dødens
 Bud. Kunzman kommer og beretter Prindsessen,
 at Herman har faaet Overhaand, og at Kesseren ene
 øg alene vil have ham, at Herman elsker Ida Mün-
 ster, at han engang har reddet hendes Liv, og ven-
 ter paa Lejlighed til at ægte hende, at Herman ny-
 lig har stillet en Deel af det forsamlede Folk tilfreds.
 Prindsessen gjengelder Kunzmans Fortrolighed, med
 at underrette ham om, at Sophie elsker Herman,
 og at Kesseren nu begynder at tilhede hende. End-
 videre forsiktrer Prindsessen, at ligesom Kunzman's
 Dulighed har overgaat hendes Forventning, skal
 ogsaa Belønningen dersor overgaae hans Haab. Til
 Sintning byder hun ham at holde en Deel Folk i
 Beredskab, som ved et Haab fra Gaden, kan for-
 skække Kesseren. Herman kommer og bebrejder Kunz-
 man hans Falsched, men da han sværger, at han er
 uskyldig og skal bevise det, saa lover Herman, hvis det
 skeer, enten som Ven at bede ham om Forladelse, eller

som Ridder give ham Oprøjning, hvilket forsøget Kunzmans Hævngjerrighed mod Herman, som han saer snart skal undgjelde derfor. Præster, Muuske og Høfolk komme i Proceszion, for at gaae til Tempel og bede for den syge Kejserinde. Prindsessen saer her en ny Anledning til Harme, da det er skeet uden hendes Vidende og Samtykke. Kejseren udnævner Kunzman til Ridder [ester Hermans Ansmodnina] og byder Forsamlingen at følge med til den Eviges Tempel, og bede for Kejserindens Liv. Kejseren, Ridderne og alle Høfolkene, gaae med hvide Vorfakler i Haanden; under Proceszionen, synges følgende Chor:

Eviga Magt, som slyr vaara øden,
 Hør vaara stuckar och brinnande bøner!
 Hør din tjenares bedjande rop,
 Skona det lif, af omfan du sænde,
 Daa du sankte dit øga til jorden
 Och beslot at gifva den trost.

Tredie Act.

Kejserindens yderste Værelse. Münster, Ida's Plejefader, har bragt hende til Høfset for at opvarme Kejserinden. Han tilkendegiver for Herman og Ida, at hans Samvittighed ikke tillader ham at samtykke deres Høfse om Horening, da Ida ikke er hans Datter, hvilket Tiden nærmere vil opklare, men hvort om han endnu ikke kan aabenbare dem mere. Han omfavner dem begge og gaaer. Ida græder. Herman staar tankesuld. Hun beklager, ikke nu at være nær saa tilfreds, som da hun troede sig Münsters Datter, og i hvis stille Huus hun og Herman ved gjensidig Kjærlighed varer saa lykkelige. Dørren aabnes, Ida gaaer nogle Skridt tilbage, Kejserinden kommer bleg og mat, ledet af tvende Fruentimmere, flere følge hende tilligemed Prinsessen af Natibor. Paa Kejserindens Spørgsmaal om Ida, ledet Herman hende frem, Kejserinden fester sit Øje paa Herman, siden paa Ida, som kaster sig for hendes Fodder og kysser hendes Haand. Kejserinden beder hende at blive i de faa Dage, hun troer endnu at have at leve i, hun beder Ida at spille noget paa Harpe,

hvorfed hun trox at blive opmuntrer. Ida synger
og accompagnerer selv følgende Sang:

Du, som dignar under plaagor,

Daa du andras fölhet ger!

Sok din trost inom dit hjerta:

Mins din oskuld och var föl.

Lik den slæct, som hufsigt svælfar

Brænda Negrens middags stund,

Dygdens kænsla lifvar sjælen

Under plaagors storsla hsgd.

Himlen gas, at træsta jorden

Før de qual der maasie raa,

Hoppet och den stilla somnen,

Och de liufva taeyrna,

Desse barn af taalamodet

Stodja om en ælkad mor

Och i lifvets haarda øden

Gølja aangerfria bøsst.

Kesserinden takker Ida, for hendes flønne Sang,
ligeledes alle de øvrige, undtagen Prindsesse Matibor;
Ida modtager deres Takfigelse med ødel Beskedenhed.
Herman viser en stille Glæde. Sophie kælder hende

til sig; hun vil tale alene med Ida, og byder alle
 be andre at gaae bort. Kjærinden spørger Ida, om
 hun kan bevare en Hemlighed uden at røbe den, for
 hvem det end monne være? Ida gjenspørger: hvor-
 for hun vel skulde røbe hvad Venstebitroer hende?
 Kjærinden udsoeker hendes Kjærlighed til Herman,
 og erfarer Beklæstelse paa, hvad hun allerede har
 mækket, at Herman ejner Ida. Kjærinden gi-
 ver hende et forseglet Papir, hvilket hun siger at
 Ida skal levere til Kjæren, hvis hun skulde døe føre
 inden Hermans og Ida's Høreming. Kjærinden be-
 gører at Ida vil see, om nogen kan høre hvad hun
 taler til hende, da hun er omgiven af Falshed, hvore-
 paa Kjærinden aabenbarer for Ida, at hun dør af
 Kjærlighed til Herman, hvilket hun nu siger uden
 Blussel, da hun har overvundet sig selv, og ingen
 veed denne Hemlighed; skulde hun leve, beder hun
 at Ida ikke vil aabenbare det igjen for nogen, og
 skulde hun døe, da ikkun for Herman. En taknem-
 lig Daare paa hendes Grav af ham og Ida, er det
 eneste hun ønsker. Ida falder paa Knæ, og vader
 Sophies Haand med sine Daarer. Derefter henter
 hun de øvrige opvartende Fruentimmere, som ledte

Kejserinden, der er blevet svagere, og holder Ida
 ved Haanden. Prinsessen af Matibor bliver alene
 tilbage; hun soler den Kingeagt, man begynder at
 vise hende, hvorved hendes Harme opirres, og bliver
 end mere forøget ved at en Page bringer hende et
 Brev fra Kejseren, som underretter hende om, at
 hans og Rigets Vel fordrer deres Adstillelse. Hun
 truer med, at Hævenen snart skal træffe dem der for-
 agte hende, og indsage Skræt i dem, som vilde styrte
 hende. Kunzman kommer og fortæller, at han har
 forlangt at blive af den hemlige Rets Medlemmer, og
 at Ida allerede er anklaget for Retten. Da Prin-
 sessen har erfaret, at alle hendes Anstalter ere foje-
 de, byder hun Kunzman at gaae bort, efter først at
 have indpræntet ham Mod til deres Henvigters Op-
 noaelse. Da hun er alene figer hun, at Herman
 maa undgælde for al hendes Brøde, da den er hans
 Bark; hun belaver sig på at tage mod Kejseren,
 for hvilken hun ssuler sig noget, at han ikke strax
 skal se hende. Herman beder Kejseren, at han ikke
 vil fordømme Prinsessen førend hun har sagt hvad
 hun har til sit Forsvar, og Kejseren har erholdt
 fuldkommen Overbevisning om hendes Misgjernin-

ger, da ingen bør dømmes uhørt. Prinsessen kommer nu frem og tager Assled, hun siger at hun adlyder og flyer, da hun ikke kan frelse den Ulyksalige, som hun tilbeder; derefter gaaer hun hurtig hen til Winduet, ligesom for at græde, oploftet Tørklædet, som for at onraabe Himlen; strax efter høres et Raab fra Gaden: "Vort Wenceslaus — bort Nas-tibor, leve Herman og Sophie; kom Herman, vi ere færdige." Kejseren hører efter med Forbauselse. Prinsessen haster hen til Herman og siger, at han og medskyldige Forrædere have forhastet dem. Herman bebrejder hende at det er hendes Værk og gaaer til Winduet, hvor han seer, at hendes Lejespende ruge Flugten. Kejseren siger, at det skal undersøges, da han mistænker Prinsessen for denne Onskab, og gaaer nogle Skridt frem med Herman. Prinsessen løfter en Dolk, som hun har hørt skjult, for at stode Kejseren den i Ryagen; men da Herman, som seer det, anfalder hende og vrister Dolken af hendes Haand, raaber hun: "Tag Dig være, Wenceslaus." Kejseren vender sig om og seer Herman med Dolken. Bagten bliver indkaldt, og Kejseren befaler at Herman skal fængsles, hvortil Bag-

ten viser Ulyst. Kejseren vil ikke høre Hermans Forsvar, da han med egne Øjne har set Dolken i hans Haand, og derfor ikke kan træe Prinsessen at være den Skyldige. Herman giver sig selv godvilligen til Fange, og føres i Arrest til Taarnet. Prinsesse Matibor truer nu Kejseren med at hun, hans Skytsengel, vil efter hans egen Besaling rejse bort, men forinden vil hun dog underrette ham om, at den dydige Sophie fortærer af Kjærlighed til Herman. Kejseren kaster sig paa en Stoel i Fortvivelse. Prinsessen indkalder hendes Vidner, der skal bevise at det er Herman, der i Fortvangelse med Kejserinden, vil opflammet af Kjærlighed og Vergerrighed, skytte Kejseren. Kunzman, nogle Hruentimere og Mandfolk komme ind; de første bevidne: at Herman den somme Morgenstund havde en lang Samtale med Kejserinden. At da han forlod hende, gif hun ganske bleg og sjælvende ind i sit Værelse, og forlangte Højtidelighederne skulle udsættes. Ade have hørt Kejserinden sige: "Herman, jeg skal sejre, og gjøre dig lykkelig." Mandfolkene bevidne: at i Middagsstunden vare en Deel af Folket samlede, at Herman havde talst til dem, nævnt Kejser

Andens Navn og sagt, at det ikke nu var Tid at
 gjøre nogen Urolighed, hvorpaa de havde adskilt sig
 med Erbedighed for ham. Vidnerne gaae bort eftersom
 Befaling. Prinsessen fortæller, at den redelige
 Kunzman vilde have aabenbaret for Kejseren Anslas-
 get, som en af Forraderne, hvis Navn en hellig Fed
 forbudt ham at nævne, havde underrettet ham om i
 den Danke, at han skulde tage Deel diti, men Kejs-
 eren havde afflaaet at høre hvad Kunzman vilde
 berette. Kunzman fortæller, at Planen var, at Her-
 man skulde soge at vinde Kejserens Fortroelighed,
 for at afværge alle Advarsler, og for at styrke alle de
 Forholdsregler, der blevne tagne mod Oprøret, hvilket
 det skulde lade, som han selv opdagede. Daar Fol-
 ket var samlet, skulde han hurtigen overgive Kejseren
 og indtage Søtten. Kjælen skulde oposes af Sol-
 daterne, og naar dette var skeet skulde Folket uds-
 raabe Herman, som Konge af Bohmen, og begjøre
 hans Forening med Sophie, der maatte lade, som
 hun var rygningen til at give ham sin Haand. Kej-
 scren besaler, at Kunzman strox skal gaae, og lade
 Herman afdive. Og det at Kunzman vil gaae, erin-
 der Kejseren, Hermans Haand, ikke at domme nogen.

uhørt, og vil derfor at han skal høres, overbevises og straffes. Prindsessen vil overtale Kejseren til at aftage fra dette Forset, da efter hendes Sigende, hans Anhang maaske kunde søge at frælse ham, og Oprørerne uden deres Ansæter ikke ere saa farlige. Kejseren kan ikke ret satte, at Herman virkelig skulde have havt i Sindet at dræbe ham, og da han tilkjendegiver Prindsessen, at han vil gaae for at estersee Krigsfolket og alle Bagterne, søger hun paa alle mulige Maader at holde ham deraf, hvorover Kejseren satter nogen Misstivl, og efter atter at have anmodet Prindsessen om ej at resse bort, gaaer han for at bringe sit Sind noget i Rolighed. Prindsessen kan ikke nockom beskrive for Kunzman al den Umage deres Horræderi har kostet hende; og venter hun nu ikun Stævningen, der kalder Ida til at møde for den hemlige Nets Domstol. Hun forsikrer, at Herman ikke skal overleve den Nat; men byder Kunzman at tage vaere paa ham, at han der kan vente paa Doden og ikke førend til Slutningen ersetze Ida's Skjæbne, da hun vil at han skal døe i Tortovivelse over ikke at kunde frælse Ida. Mogle Gruentimmer udkomme fra det inderste Værelse;

Man hører tre Slag paa Døren. En af den hemlige Nets Væsentere med en lukket Hjelm, leverer et af Fruentimmerne et aabent Brev, og forsvinder, medens alle af Nygjærrighed samler sig for at erspare Indholdet. Prindsesse Natibor tager Papiret og læser med en evnigen Forstørrelse: "at Ida kaldes for den hemlige Net, formedes af Troldom og Forræderi, hvorfra Kessirindens Liv er i Far." Prindsessen lader Ida kalde, og giver hende Papiret; efter at have læst det med Forstørrelse, salder Ida i Besvismelse; Fruentimmerne vil først hjelpe hende, men betanke sig, og trække sig tilbage med Afsky for hende, Ida aabner Øjnene igjen, seer etter paa Papiret, og siger at hun veed af ingen Brode, men er uskyldig; hun rejser sig med Styrke og Mod, og vil gaae til Kessirinden, men Prindsesse Natibor forbyder det, og siger at hun skal fly, da hun nu er en Afsky blandt Mennesker. Ida er underlig børret, hendes Plejefader Münster kommer hastig ind og omfavner hende. Han læser paa Papiret, at Ida skal møde for den hemlige Net, en Time og Tredive Minutter efter Midnat, og leder hende bort, da hun nu intet fristed har. Alle gaae tilbage

af Forskrækkelse for hende. Prinsessen foreslaer
Forsamlingen, at forene deres Hanner med hendes,
om at Hævnen over Guds Brode, maa afvendes
fra Slottet. Acten sluttes med følgende Chor:

Himmel fraan dessa mirae
Vænd af din vredes eld,
Och lætt des viggas ljunga
Blott paa den brottslige.
Rena den lust vi andas
Af brotlets smitta syld,
At vi ej soelje doden,
Och funke før din hænd.

Gjerde Aet.

Skuepladsen forestiller en Hule, i Baggrunden er
en stor Grotte, der er tilsluttet med Hængeporte.
Indgangen er saa stor, at naar den aabnes, Tilsku-
erne da kunde see alt hvad som stier indenfor. Paa
Siderne af Skuepladsen forestilles et overhængende
Bjerg, og nedfaldne Klippestykker. Greven af Ullna
kommer ned af Trappen. Greven af Württemberg

sidder i en Bjergkloft med Haanden under Kinden.
 Begge ere vabnede i sorte Harnisser. En sort
 Vaabenkappe skjuler Bryst og Ryg, hvorpaas sees af
 Solv, et Dødninghoved og tvende overkors lagte
 Been. Greven af Unna beder til Gud om Styrke
 til Udvælelsen af de Pligter, der paaligge ham, som
 den hemlige Metts øverste Dommer, han tolker sin
 Smerte over hans hensarne ulykkelige Dage, der
 have aarsaget ham til at inddræde i denne Met, for
 der at hævne sig paa de Menneskelighedens Afskum,
 som Lovene ikke kunde ramme. Han og Grevinden
 af Württemberg elskede hinanden, førend Skæbnen
 gav hende en anden Mand; at Greven af Unna tog
 Afsked med hende, gav Anledning til usorskylde Be-
 skyldninger mod hende, hvorover hun dode af Gram-
 melse, efter at have bragt en Datter til Verden, der
 forsvandt uden at man vidste hvorledes. Greven af
 Württemberg, som Wykken ogsaa har drejet til dette
 undersjordiske Opholdssted, er omfider af Grev Unna
 blevne overhydet om Grevindens Uskyldighed; siden
 havde de begge næret deres Sorg, med at begræde
 hendes Tab. Greven af Württemberg rejser sig, og
 gaar langsomt frem, de tale om deres fælles Marsag

til Rummet. En Mængde af Gridommerne komme, og stille sig paa begge Sider, alle ere de klædte, som Greven af Unna, der gaaer frem til Porten, og slaaer tre Slag derpaa med en Stridshammer, som ligger skjult, og gives ham af den nærmeste Dommer. Han byder at Porten skal aabnes. Man hører et stærkt underjordiskt Bulder, Portene aabnes, og Baggrundsen ses; underst er en Hvalving, og Dybet af Hulen. I Grotten er et sort Alter, og en firekantet Steen til Sæde for Greven af Unna. Omkring Væggene i Grotten er udhuggen en Bank for Gridommerne, og ved hver Sæde en Jernbølle til at fastsætte enhvers Hækkel. Saamænd Pærene ere aabnede opkommer fra Dybet i Hulen, en af Betjentene med en brændende Hækkel; Greven af Unna tænder dermed Heden paa Alteret; derefter kommer flere Betjentere med utændte Hækler til Heidommerne, der indgaae i Grotten i Procession to og to; de tænde deres Hækler ved Alterilden, og stille sig i Orden ved Siderne. Greven af Unna ved Alteret. Han besaler, at om nogen uvedkommende har vojet et nærmre sig dem, skal han straffes med Doden. Man hører fra Dybet af Hulen tre Stod i en Ba-

sun. Af alle Værgløsterne fremkomme Nettens
 Bevogtere, klædte ligesom Betjenterne med sorte
 Klæder og Huer, de have brandende Fakler og
 dragne Sværd. To gaae op af Trappen, og to be-
 vogter samme, de øvrige gaae til deres Poste, hvil-
 ket maa ske hurtigen. Horsamlingen giver Tegnet,
 at ingen Uvedkommende er iblandt dem, de tage Fak-
 lerne i den venstre Haand og opløfte dem, medens
 de med den højre Haand udtrække deres Dolke, som
 de holde inde for Ansigtet, med Spidsen lige ud.
 De hviske til hverandre, og de tvende sidste af Dom-
 merne til Greven af Unna. Ridder Kunzman von
 Hertingshausen har forlangt at indlemmes i den
 hemlige Ret, sex af Dommerne gaae til Alteret, og
 samtykke hans Indlemmelse; Greven spørger, hvad
 han er? og om nogen har noget at udsætte paa
 ham? Dommerne have intet mod ham, men for-
 lange at han skal prøves forend han indlemmes i
 Nettet. En af dem, som have valgt Kunzman, hens-
 ter ham, binder et Klæde for hans Øjne, tager hans
 Hjelm, og byder ham at vente. Hjelmen bærer han
 ind i Grotten. Greven spørger denne Dommer, hvo
 der nærmer sig deres Bolig? hvor mange Trin han

er nedsteget? hvad Tegnet er? hvad han bringer? Naar Dommeren har besvaret disse Spørgsmaal, indbringes Kunzman i Grotten og nedlægges paa Jorden. Dommerne samle sig omkring ham og udstrække deres Dolke over hans Hoved. De spørge ham, om han nu er beredt? han sværer skjælvende: Ja. Dommerne oploste deres Dolke og Fakler, Kunzmans Besleder løster ham op og fører ham til Alteret, han siger sit Navn, og føres derefter til videre Prove nede i Afgrunden, hans Besleder tænder en Fakkel paa Alteret og ledssager ham i det indervste af Høvelvingen. Hele Forsamlingen synger midlertid følgende:

Chor af Dommerne.

Himmel forbarma dig

Ovver den dödlige,

Som vaagar visa sig

Infor din dom;

Om ej hans hjerta är

Rent ifraan lasterna;

Rent israan brott
Ferbarma dig!

[Underjordiskt Gulber.]

Chor, ned fra Grunden af Hvalvingen,

Bæfve forbrytaren,
Som vil bedraga oss;
Eviga laagorna
Lysa hans brott.
Faafængt han aangra skal,
Faafængt han ropa skal,
Afsrunner, slukande
Dvæfva hans rost.

[Gråkkeligere Gulder.]

Stemmer ovenfra.

Men om hans hærtæ ær
Rent saasom himlarna,
Daa skal han segende
Vinna sin løn.

Bejlederen kommer fra Afsrunnen med en brændende
de fakkel. Nogle af Dommerne gaae for at hjælpe

Kunzman op, han frembæres, og nedlægges på Jorden for Alteret; om sider vægner han, og efter at have faaet at driske rekker han sig. Greven af Unna friskager ham for at blive af den hemlige Nets Medlemmer, dersom han selv vil, da han ikke synes at have Mod og Styrke nok dertil. En af Dommerne oploser nu Eden for ham, som han aflægger, han falder paa Knæ. Hørsamlingen oplofter deres Dokke og Fakler. Greven af Unna, Greven af Würtemberg og en anden Dommer lægger deres Hænder paa hans Hoved. Grev Unna trækker sin Dok, vender den mod alle fire Sider, og udnevner Kunzman til at være Medlem af Retten, giver ham en Fakkel, og byder ham nu at sætte sig blandt de øvrige Dommere; han faaer nu sin Hjelm igjen. Nu gaae to Dommere for at hente den anklagede Ida; de øvrige bedække deres Ansigter. De evens de Dommere, som gik for at hente Ida, bringe hende og Münster, med tilbundne Øjne. Sidstnævnte føres bort igjen, da det ikke er ham tilladt at gaae længer. Man hører tre Klokkeslag, Dommerne afskager Klæder fra Idas Øjne, leder hende ind i Huslen, og fører hende til Alteret. Greven af Unna

fordre hendes Svar paa Bisyklingen mod hende
 for Troldom, Mord og Forraderi. Ida, som i Bes-
 gnydelsen er sygtsom, bliver mere og mere still og
 modig. Anklageren ansører til Bevis mod hende,
 den Lok af Kejserindens Haar, som Ida ikke vil give
 slip paa, hendes Kjærlighed til Herman von Unna,
 hvilket er Aarsogen til hendes Dode; thi da hun
 har erfaret Hermans Kjærlighed til Sophie, har hun
 brugt Haarlocken tilligemed andre Troldomsmidler
 for at hævne sig; da hun er uot ved at besvime,
 siger Anklageren at Samvittigheden blaer hende;
 men hun satter Mod og nægter at Herman elster
 Kejserinden; nogle Dommere forsvarer ham, men
 Kunzmann vidner mod ham. Anklageren ansører vi-
 dere, til Bevis paa hendes Troldomsmagt, at Kej-
 serinden blev syg, strax efter at hun havde givet
 Haarlocken til Ida, den Forbønhed af en ringe
 Borgerdatter at turde gjøre en saadan Begjæring,
 at den blev hende tilstaaet, Kejserindens store Lang-
 sel ester at faae hende til Oppvarming, at Kejserin-
 den blev mere syg efter hendes Ankomst, at da
 Müsters Haus brændte reddede Herman hende
 udstadt af Quertie, at hendes Fader Müster, uagter

haps sidez Tas, dog endnu er en formuende Mand,
 og endelig det Mod hun viser for Retten. Kunz
 man fortæller Ida, at Hermans Kjærlighed til
 Kejserinden er opdaget, og at hun ventet sin Straf
 i Tagnets dybeste Fængsel. Hun bliver fortvivlet
 herover, og da Anklageren fordrer hendes Bekjæn-
 delse om at Kejserinden elser Herman, gaaer hun
 til Aleret og siger, at hun er skyldig. Anklageren
 påstægger, at hun nu selv har bekjendt det; Greven
 af Würtemberg, nægter at hendes Bekjendelse er sand,
 da hun af Fortvivlelse søger Døden; Anklageren for-
 drer at Ida skal levere Haarlokken til Retten; hun
 løser en Guldkjæde, hvormed Haarlokk'n er fastet i
 en Ring, og giver den til Greven af Uana; han tas-
 ger Kjæden og hæsler Ringen med hæstig Bevægelse;
 ligaledes Greven af Würtemberg, som han viser begge
 Dele. Ida slæber mat og bleg, med stum Forvænt-
 ning om hendes Skjæbne. Dommerne ore enige
 om hun er skyldig eller uskyldig. Greven af Uana
 spørger om nogen ved Hævnens Aler vil sværge
 paa, at Ida er uskyldig, eller skyldig? Kunzman
 gaaer frem til Aleret for at sværge, at hun er
 skyldig, men standser af Forstyrrelse og gaaer til-

bage. Greven af Uuna siger, at han har vidnet mod Ida, at han har anmeldt sig til at gjøre Eden, og skal gjøre den ellers dse; Kunzman gaaer fren, men besvimer; nogle Dommerne roade, at han har gjort falske Ged, at Accen er vanhelliget, at det er Forræderi, andre at det er formedelst Sygdom, Mats hed efter Proven. Anklageren siger, at Sandheden strider forøjaves her mod Skjønhed og Ungdom, hvorover nogle af Dommerne blive forbittrede og drage deres Dolke. Andre vil forsvere Anklageren. Greven af Uuna paabyder Skilshed; han adlydes. Greven af Würtemberg gjør det Forstag, at Kunzman skal bevares i den mørke Afgrund i Hvelvingen, til han har betænkt sig om han vil svørge, eller opdage Karsagen som holder ham derfra. Dommerne samtrykke dette. Kunzman føres bort. Der er ingen som vil svørge paa Ida's Uskyldighed. Greven besaler at Halen skal tilslutes. Man hører et underjordiskt Bulder, og tre Stod i Basinen. Portene lukkes; i det samme frenkomme af alle Bjerg, Klosterne, Mættens Betjentere med Hakler. Dækket falder.

Femte Act.

Kesseren Audiergemak; det er endnu mørkt. Han er alene og meget urolig, han aabner Doren og raaer paa Kunzman; en af Høffolkene beretter at man ej har seet ham siden en Time for Midnat. Kesseren besaler at Prindsessen af Ratibor og Kunzman skal hentes. Prindsessen kommer, hun vedbliver at hvælte Kesserinden og Herman, hvis gode Raad have virket stærkt paa Kesseren, og hvorover Prindsessen forstørkes, da hun ikke er vandt til at finde Kesseren anderledes end ester hendes Billie; hun opirrer ham meer og meer; raaende raaer han paa Kunzman, man beretter Kesseren, at man ikke veed hvor Riddeeren er; han byder, at den vagthavende Officer skal komme, denne faaer Beslapping, at Herman strox skal offives. Prindsessen forsanger, at det skal siges ham at Ida er i den hemmige Reis Hænder. Da Prindsessen og Kesseren nu otter ere alene, raaeder hun ham at han skal tilgive Sophie, men aldrig see hende mere. En Officer beretter, at en stor Hob af Holket har samlet sig. Kesseren spørger atter om Kunzman, hvis Opholdss-

sted ingen veed. Sophie kommer og beder om Hjælp
 for Zda. Kejseren bebrejder hende, at hun som selv
 er skoldig, vil bede for en anden. Officeren kommer
 atter og beretter, at den bevæbnede Folkemængde
 nærmer sig, at en Vagt allerede har strakt Gevær.
 Kejseren forlanger, at man skal bringe ham hans
 Rustning, hvilket skeer. Prinsessen af Ratibor gaaer
 frem og tilbage, og vrider sine Hænder af Fortviv-
 else. Sophie er meget bekymret. Den vagthavende
 Officer komme og beretter, at da han vilde esters
 komme Kejserens Besaling om Hermans Afslørelse,
 frelste Herman ham fra Soldaternes Mascri, og i
 Spidsen for dum gik Niederen til det forsamlede
 Folk. Da Kejseren hører dette siger han, at han
 nu saa meget snarere venter Doden, estersom Her-
 man er i Spidsen for Oprørerne; han byder at alle
 Slottets Porte skal aabnes, og ingen nøgtes at ind-
 komme, enten de ere bevæbnede eller ubevæbnede.
 Kejseren drager sic Sværd, og storter sig derpaa med
 Koldindighed og Værdighed. Prinsessen af Ratibor
 tager Fortegn. Paa Kejserens Spørgemaal, hvad
 hun gjør? siger hun, at hun iler sin Skæbne imøde;
 Kejseren svarer, at hun gjør Det i at undfly. Kej-

ræderens Bold, men han som hører Krone og Vaaben vil dø med Ære. Greverne af Unna og Würtemberg, bringe Ida til Kessirindens Hof, efter Besfaling af den hemlige Ret, der har fundet hende uskyldig. Ida kaster sig for Sophies Fodder, Kejsirinden emsavner hende. I det at Kejseren spørger Greven af Unna, om han kommer for at se at hans Slægtning bærer Kejseren Trone og Gemalinde, høres Vaabenbrag udensor. Bagten kommer sægende ind. Begge Greverne drage deres Sværd, og stille dem ved Siden af Kejseren, som forlanger at Striden skal ophøre, da han ørker Oprørernes Ansforer Herman von Unna til Tvekamp. Striden vedbliver, Bagten overvoldes, og Folket styrte ind; Herman baner sig Plads i sennem dem, man seer nogle falde paa begge Sider, han kaster dem til Forsvar for Kejseren, og ansører dem, de møde en ny Trup Bevæbnede, som de drive tilbage og følge. Vaabenbraget forsvinder lidt efter lidt. Kejseren seer dette med Forbauselse, Greven af Unna underretter ham om Sophies og Hermans Uskyldighed; Kunzman har, drevet af Samvittigheds-Mag, bekjændt at have svoret en falso Eed, han har selv

afslivet sig i Rettens Mærværelse. Prindsessen af Matibor bekræfter Grevens Udsagn, og dør. Kesseren anmøder om, og erholder Sophie's Tilgivelse, for den Uret han har gjort hende, og hvori hans Plageaand Prindsessen har været Skyld. Herman kommer og beretter, at Oprøret er stillet, han og Ida ontfavne hinanden. Münster, som er kommen tillsigemed Herman, aabenbarer at Ida, er Greven af Würtembergs bortkomme Datter, hvilket bekræftes med Gulekjøden og Ringen, som hun leverede til Greven af Umma, hvilken gjør Herman til sin Arving, og ophøjer ham til regjerende Greve af Umma. Herman's og Ida's Forening bevilges, hun kaster sig i Kessertindens Arme, Herman før hendes Fodder, Sophie førner dem. Kesseren omfavner sin Ges malinde og leder hende op paa Tronen, hvor de sætte dem. Han siger, at denne Time er den første, hvori han ret nyder sit Liv, der skal helliges Dyden og Folkets Lykke, at det Forbigangne maatte kunde glemmes.

Skuespillet sluttes med et *Divertissement*, Dands af Folket og følgende Chor:

Ut af vapnen før omgivnen
 Konung du vaar hyllning vann.
 Tag den nu af vaara hjertan
 Mera huf og ærofull.
 Segrande, du oss forlaater:
 Lidande, vi ølstat dig.
 Hur skal nu vaar kærlig briana,
 Daa du oss til sællhet for!

Anmærkninger.

- 1] Eberhard af Würtemberg kaldes saavel i Originalen, som i Oversættelsen af Skuespillet Gyrtte, men Romanen kalder ham Greve, hvilken Titel dersor er brugt i dette Udtog.
- 2] Forend Heroldens Ankomst i første Act, se Side 12, høres en "fanfare" det er en Musik af blæsende Instrumenter.
- 3] I Forestillingen af Skuespillet, tager Prindsesse Rastibor ikke Førgift, saaledes som der Side 40 melsmes, men hun gaaer bort, og hendes Død, og Beskjæftelse paa at Ida og Herman ere uskuldige, bliver Kejseren meldt. Hvilken Forandring er af den danske Oversætter.

medligmo træt nogenau hælt
møde gættelud mæt no gættel
Bekjendtgjørelle.

At undertegnede Udgiver af de foregaaende Bladet,
har i Sænde at publicere en Oversættelse af den tytske
Roman, Herman von Una, der er udkommen i
to 8. Dede, vil han herved underrette Læserne om, da
de som tilsende ham en skriftlig Seddel, hvori de til-
skjendegive, at vilde kiebe bemeldte Oversættelse, naar
den udkommer, erholsde samme, nogle og tyve p. C.
ringere end de Kjøbere, det forlange Hogen efter
at den i de offentlige Tidender er befjendigjort at væ-
re til Salg.

Litteratus M. C. Østrol

boende på Hjørnet af Skindergaden og
Klosterstrædet No. 39.

Den 24 d. 1795 i København udgivet

af den 24 d. 1795 udgivende Kjøberen

Bidrag til Kunsthaf,

om

den navnkundige hemlige Rejtergangsmaade

t

des 14de og 15de Aarhundrede;

ved

Litteratus Niels Christian Øst.

Kjøbenhavn, 1800.

Trykt paa Udgiverens Forlag, hos P. H. Høeghe.

தொழில்கள் பார்த்து

4339

cost accounting

— — — — —

I det Berliniske Maanedsskrift, Ønsker Justitsraad
Møser ved at meddele Esterretninger om de West-
phalske Friretter [hemlige Domstole] at en mere
skarpsindig Gransker, vilde undersøge og sætte i sit
rette Lys dette Phænomen i den lyse Rigeforsat-
ning, da denne Sag, vistnok fortjente ligeså megen
Opmærksomhed, som Tempelherreordenen og Krimis-
terlauget. I en historisk Undersøgelse om Middels-
alderens Behingericht, udgiven 1793 af Karl Hübs-
ter, gives ligeledes grundige og mærkværdige docu-
menterede Esterretninger om denne navnkundige Ret-
tergangsmaade. Og i Fortalein til Skuespil af G.
L. Huber, udfømmne 1795, afhandles samme Ma-

terie, da sidstnævnte Forfatter saer, at adskillige
Læsere af Skuespillet kaldet "das heimliche Gericht"
have ventet en historisk Indledning dertil, hvilis Ude-
ladelse i det første Oplag af Stykket har Fødet dets
Interesse.

Udaf hemeldte Skrivter har disse Bladets Udgiv-
ver samlet de Esterretninger, han troede at være
mest nyttige eller interessante for de Læsere, til hvilis
Underretning nærværende lille Skrift især er bestemt.

~~Detaljeret udgivning af de historiske og litterære
oplysninger om den hemlige Rets Gremsord~~

De Spør som den hemlige Rets Gremsord har es-
terladt, give somme det meget ulige Udsende af at
have været snart banditmessig, snart højtideligheds-
beligzystisk, snart almindelig retsfærdig.
Denne sidste Charakter have især de westphalske Kri-
egers Forhandlinger. Men de til alle Tider og
hos alle Nationer ejendommelige Kjendetegn paa
hemlige Associationer, nemlig religiøs Højtidelighed,
symboliske Stikke, mystiske Udtryk, tillægges alt for
ensten iugten Middelalderens "Behmgericht" [en
almindelig Benævnelse paa alle de hemlige Ritter]

at man derom kan høre mindste Twivl. Bemeldte Frietter udledede selv deres Oprindelse fra Carl den Store, rimeligiis for dermed at sætte dem i storre Anseelse hos Pobelen, og ved at udgive Carl den Store for deres Stifter, besmykke deres Grusomheder. Nogle Forfattere formene, hvilket af andre bestrides, at denne Rettergangsmaade skylder sin Uds værelse til de karolingiske Kommissarier, hvilke efter Carl den Stores Anvisning, aarligen een eller flere Gange rejste omkring i visse Distrikter, hvor de i Kesseren Navn, holdte Sessioner, for hvilke kunde mode Enhver, der havde noget at klage paa deres Vorighed, eller havde andre Forestillinger, som ingen uden Kesseren, turde afgjøre. Og da det synes, som den ordinære Dommer, i den Tid ikun var berettiget til at idømme Pengebøder, saa undersogte og straffede bemeldte Kommissarier, fornemmelig saadanne Forbrydelser, hvis Afstraffelse Kesseren havde forbeholdt sig selv; eller naar Forbryderen ikke godvilligen opfyldte den ordinære Doms mers Kjendelse. Denne Indretnings Natur, gjorde en offentlig, og en hemlig Retsamling nødvendig;

thi da f. Ex. Kjætteri, Troldom og Kirkeran hørte
 til de usorsenligste Forbrydelser, kunde derom ikke ske
 offentlige Undersøgelser i Folket's Mærværelse. Ders
 for holdte Kommissionen efter den offentlige Sam-
 ling, en hemlig Raads slutning. At Domme udfor-
 tes efter en kort Proces var nødvendigt, da
 Kommissærerne ikke kunde op holde dem længe på
 ethvert Sted. Denne sorte Proces bestod deri, at
 i ethvert Distrikts bleve to eller flere af de redeligste
 Mænd udvænt til at være Edsvorne, og alle de
 Forbrydelser som hørte under deres Afstraffelse, blev
 domte efter deres Vidnesbyrd. De Edsvorne, var
 Folket ubekendte. Ikke kan det nægtes, at når
 man sammenligner denne Beskrivelse over den karos-
 singiske extraordinaire Kommission, med de saa kale-
 dede Freigrafschafcen, finder man den største
 Lighed. De sidstes Forsamlinger kaldtes Freidins-
 ge. Stædet hvor de holdtes, der freie Stuhl.
 Kommissærerne, Freigræsen. De Edsvorne,
 Freischäpfen. Og deres Overste, Stuhlherr.
 Hør deres Domstol hørte de samme Klager og For-
 brydelser, de havde ogsaa deres hemlige Ret, efter
 at de havde holdt deres offentlige Samling. Folket

sik ikke at vide, hvem der var Freischöpfer, og disse
 var ved en skækkelig Ed, forpligtede til uden Und-
 tagelse at angive Fader og Moder, Broder og Sø-
 ster, Brønner og Slægtninge, naar disse havde begaet
 noget, som hørte under Rettens Paakjendelse. Det
 paalæg ogsaa bemeldte Edsvorne at udføre Dom-
 stolens Kjendelser, at bringe Rettens Indkalderer til
 de Straffskyldige, og hvis Dommen befalede det, op-
 hænge den Domme, hvor de end fandt ham. De
 brøde dem aldeles intet em at overskrive Territoris-
 øret; men handlede i alle Lande, hvor de beholdte
 dem, som den kafferlige Majestæts repræsentrende
 Kommissarier. Enhver Rigsfyrste søgte som ørstest
 at blive Stolherre i sit Land, da de ugerne vilde
 have nogen umiddelbar kafferlig Kommissariats dertil.
 Men efter endel Aars Hørløb, kom denne Rettens
 gangemaade mere og mere i Forsald, indtil Slut-
 ningen af det 14de og Begyndelsen af det 15de
 Jahrhundrede, da den viste sig igjen, med en Mage
 som satte hele Tyskland i Forskækkelse; og neppe er
 det for meget sagt, at der paa den Tid var i Tys-
 land over Et hundrede Tusinde Freischöpfer, der til-
 gesom Fimurerne var forenede og ubekjendte med

hinanden. De offivede Enhver, som den hemlige
Net havde fordømt, og deres Fremfærd dermed var
aldeles banditmæssig. Maar en Stævning eller Dom
var offaret blev den strox bekjendt for den hele Ør-
den, formedelst deres uhyre Antal, og da var En-
hver af dem ved den frysteligste Eed forpligtet til
hverken at skaane Slægt eller Venner. Maar en
Eedsvores gav det mindste Bink til en af sine Ven-
ner, der of Netten var fordømt, s. Ex. ved at
sige: "Andensteds er ligesaa godt Brod at spise, som
her," saa vore alle Eedsvoerne ved deres Eed forpligs-
tede til at hænge denne Forræder syv Hød højere end
andre Forbrydere. Maar Dommen var fældet maatte
de uden videre Betænkning eller Underretning udføre
den med den strængeste Lydighed, og blev den Domte
endog anseet af dem for den beste og redeligste Mand,
maatte de dog hænge ham. Man kunde ikke sjæl-
den undgaae de hemlige Netters Fremfærd; thi naar
Greischöpferne skulde stævne en Fyrste eller Ridder i
hans Borg, eller en Borger i Staden, saa snege de
dem om Matten, og hestede Stævningen paa Vor-
ten, hvor den Indstævnse boede. Indfandt han sig
ikke efter tredie Stævning, saa blev han fjerde Gang

indvarslet, og mødte han da ikke blev han vers fehmt, ð: erkløret fredlös, og den usynlige Hær af Freischöpfer forfulgte ham indtil Doden. Maare en Gedsvoren sollte sig for svag til at gribe og hænge en som var versfehmt, maatte han forfølge ham indtil han traf flere af hans Ordensbrødre, der kunde hjelpe ham, hvilke varer forpligtede dertil uden Modstand. De hængte da den Ulykkelige paa et Træ, paa Landevejene, værgebe han sig saa stærkt, at de maatte afläche ham, saa bandt de Legemet ved Træet, og stak deres Kniv derved, for at betegne, at han ikke var myrdet men henrettet af Gedsvorne.

S ørigt skjulede den dybste Hemlighed, alle de Sammensvornes Handlinger, og indtil denne Tidme, veed man ikke paa hvad Maade, ved hvad for et Tegn, de Wissende eller Freischöpferne kjendte hinanden; og end mindre kjender man deres hele øvrige Indretning, endog Kejseren turde de ikke aabenbare hvad der forhandledes, uagtet han var des res øverste Stocherre. Spurgte han f. Ex. er den eller den fordsomt af den hemlige Ret,

kunde de svare Ja eller Nej; men spurgte han, hvo
der var sordomt, turde de ikke nævngive nogen.

Kejseren eller hans Besuldmægtigede, kunde ins-
gensteds gjøre nogen til Greischöpf, uden ved en af
Westphalens Frietter, og det skete ved Hjælp af tre
eller fire andre Edsvorne som Bidner. Kong Wenz-
sel havde uden for Westphalen ejort Adskillige til
Greischöpfer, og da Kejser Rudolph spurgte hvorledes
de øgte Greischöpfer forholdt sig mod samme, sif han
til Svar: at de uden Skagsel hængte dem paa
Hjeblikket.

Ingen uden Kejseren kunde give en af den
hemlige Dets Offere sikker Lejde, dog svarede Schöps-
ferne, at det sammende sig bedre for Kejseren ikke at
give det, da det var mod hans egen Interesse.

De betydeligste af de Forbrydelsler, for hvilke
En kunde anklages for den hemlige Det, vare Afsald
fra den kristelige Religion, Troldom, Kirkeran, slet
Afsærd mod Børrelqvinder, Typeri, Mord, Roveti,
Vordbrand, &c. I øvrigt var Freigrafernes Frem-
særd i Wegyndelsen ganske formaliter, enhver Anklas-

get blev stævnet tre Gange, og inden Rjendelsen blev
afslag mod ham, indkalde fjerde Gang for at fore-
byge Erekution. Dommen blev, saa længe det gik
ordentlig til, fældet af redelige og udvalgte Mænd,
og ingen dømt uhert. Men ojensynligt er det at
Enhver som kom i Træte med nogen, som havde
nærige Arvinger, som kunde staae en anden i Vejen
for hans Lykke o. s. v., maatte frygte for at falde
Grejschovserne i Hænde. Ikun i Begyndelsen bestod
Retten af redelige, retskasne Mænd, men siden ud-
arbebe den, og misbruges af Overmagt, Hævngjers-
righed, Egennytte, Ondskab og Undertrykelse. Wel-
grundet var dersor hele Tyslands Klage over denne
udartede Retfærdighed, hvilc Udvore selv erkendte
Statens Overherre, for deres Øverste, og dog ikke
vilde gjøre højt Negnskab, for Udvelsen af den Magt,
de tilstode at have erholtet af ham. Dommere der
lumskede omkring i Mølle, og aldrig fundgjorde des-
res Rjendelser. Dommere der lode deres Villie ud-
sore ved Snigmordere. Dommete hos hvilke en af
deres Handlangeres Udsagn, var tilstrækkeligt til uhøret
at fordomme en Anklaget. Hvad vilde man nutils-
dags vel sige om det Justitsvæsen? det udsendte Bøda-

ler med Besætning, at ophænge ellers dræbe, en vis Person hvor de traf ham, og over hvilken man medgav dem en Beskrivelse, som ingen Dodelig kunde indestaae for, ikke tillige kunde passe paa andre, end det udekaarne Øfser.

Da Udtoget, af Skuespillet Herman von Unna, er voxet til en Stirrelse over Udgiverens Formodning derom, inden det blev trykt, saa har dette nødsaget ham til, at forkorte Esterretningerne om den hemlige Øft; at hele Skrivtet ikke skulde end mere forstørres over dets Bestemmelser.

Skulde usundseete Hindringer ikke indtræffe, har Undertegnede dersor i Sinde ved Publicationen af Romanen Herman von Unna, at udgive en udførlig Afhandling om bemeldte hemlige Frirets Oprindelse, Indretning, Fremskridt og Undersgang.

M. C. Øst.
